

Financování veřejných služeb v ČR v kontextu sociálních služeb

Praha

9. prosinec 2015

SLUŽBY - VEŘEJNÉ SLUŽBY - SOCIÁLNÍ SLUŽBY

- **Služby** jsou společensky užité hodnoty lidské práce, jejímž výsledkem je
 - zachovávání hodnot vytvořených výrobním procesem a
 - spoluvytváření podmínek pro všestranný rozvoj lidí.
- **Veřejné služby** jsou poskytované nebo objednávané a zčásti nebo zcela hrazené státem, kraji či obcemi ve veřejném zájmu (tzn. v zájmu veřejnosti).
- **Sociální služby** jsou poskytovány
 - lidem společensky znevýhodněným, s cílem zlepšit kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit,
 - rodinám těchto lidí a profesním, zájmovým či společenským skupinám do nichž tito lidé patří, přičemž zohledňují jak osobu uživatele, tak zájmy širších společenství.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

- **Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, ve znění pozdějších předpisů, upravuje
 - podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči,
 - podmínky pro vydávání oprávnění k poskytování sociálních služeb,
 - výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb,
 - inspekci poskytování sociálních služeb a
 - předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.
- **Sociální služby** ve smyslu § 32 zákona o sociálních službách **zahrnují**:
 - a) sociální poradenství,
 - b) služby sociální péče,
 - c) služby sociální prevence.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

- **Formy poskytování sociálních služeb:**
 - **pobytové služby** - služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb,
 - **ambulantní služby** - služby, za kterými osoba dochází nebo je dopravována nebo doprovázena (součástí služby není ubytování) a
 - **terénní služby** - služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí.
- **V ČR fungují cca 2 tisíce poskytovatelů sociálních služeb,** kteří mají registrováno cca 5,5 tis. sociálních služeb ve 32 druzích.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

- **Pro poskytování sociálních služeb se zřizují tato zařízení sociálních služeb:**
 - a) centra denních služeb,
 - b) denní stacionáře,
 - c) týdenní stacionáře,
 - d) domovy pro osoby se zdravotním postižením,
 - e) domovy pro seniory,
 - f) domovy se zvláštním režimem,
 - g) chráněné bydlení,
 - h) azylové domy,
 - i) domy na půl cesty,
 - j) zařízení pro krizovou pomoc,
 - k) nízkoprahová denní centra,
 - l) nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
 - m) noclehárny,
 - n) terapeutické komunity,
 - o) sociální poradny,
 - p) sociálně terapeutické dílny,
 - q) centra sociálně rehabilitačních služeb,
 - r) pracoviště rané péče,
 - s) intervenční centra,
 - t) zařízení následné péče.
- **Kombinací zařízení sociálních služeb lze zřizovat mezigenerační a integrovaná centra.**

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

- **Základní činnosti při poskytování sociálních služeb:**

- a) pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- b) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- d) poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování,
- e) pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- f) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- g) základní sociální poradenství,
- h) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- i) sociálně terapeutické činnosti,
- j) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
- k) telefonická krizová pomoc,
- l) nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění,
- m) podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

- Financování sociálních služeb v ČR je **vícezdrojové**, různou měrou se na něm podílejí:
 - **státní rozpočet**, a to ve formě dotací pro poskytovatele sociálních služeb a příspěvku na péči osobám závislým na pomoci jiných osob,
 - **krajské a obecní rozpočty** ve formě příspěvku zřizovatele nebo dotace,
 - **soukromé zdroje** ve formě úhrad uživatelů sociálních služeb a
 - **další zdroje**, kam patří zejména dotace ze strukturálních fondů Evropské unie.

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

- **Například** v roce 2012 představovaly **celkové výdaje na sociální služby v ČR** 40.03 mld. Kč. V tom byly obsaženy:
 - **veřejné výdaje** ve výši 29,78 mld. Kč, v tom:
 - příspěvek na péči 18,39 mld. Kč,
 - dotace 6,86 mld. Kč,
 - příspěvky a dotace z územních rozpočtů 4,50 mld. Kč a
 - ostatní veřejné výdaje 0,23 mld. Kč,
 - **úhrady uživatelů** 6,45 mld. Kč a
 - **další zdroje** 3,60 mld. Kč.
- Proti tomu **příjmy registrovaných poskytovatelů sociálních služeb** v roce 2012 dosáhly objemu 27 mld. Kč.
- Z uvedené informace vyplývá, že větší část příspěvku na péči, konkrétně v roce 2012 13,03 mld. Kč (tj. 71 %), byla použita k **financování tzv. neformální (neinstitucionální) péče**, tzn. např. k vylepšení finanční situace pečujících rodinných příslušníků.

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

- **Příspěvek na péči** se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Tímto příspěvkem se stát podílí na zajištění sociálních služeb nebo jiných forem pomoci **podle zákona o sociálních službách** při zvládání základních životních potřeb osob.
- Osoby závislé na pomoci jiné fyzické **osoby se zařazují do 4 skupin** podle stupně závislosti (závislost lehká – středně těžká – těžká – úplná).
- Příspěvek na péči je stanoven rozdílně pro **dvě kategorie** osob podle jejich věku – do 18 let a nad 18 let.

Hodnoty jsou v Kč	Stupeň závislosti I	Stupeň závislosti II	Stupeň závislosti III	Stupeň závislosti IV
Příspěvek na péči osobám do 18 let věku	3 000	6 000	9 000	12 000
Příspěvek na péči osobám starším 18 let	800	4 000	8 000	12 000

Hodnoty jsou v mil. Kč	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Výdaje státního rozpočtu na příspěvky na péči	14 961	18 478	18 897	19 800	18 241	18 428	19 589	20 442	21 000	21 300

DOTACE ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

- **Dotace ze státního rozpočtu** kryjí poskytovatelům sociálních služeb v globále 21-25 % nákladů vynaložených na jejich poskytování.
- **„Dotační program“** je určen poskytovatelům sociálních služeb bez ohledu na jejich právní formu.

Jedná se o neinvestiční nedávkové transfery - dotace poskytované registrovaným poskytovatelům sociálních služeb. Dělí se na 2 části:

 - **program A** – místní a regionální služby, žádosti hodnotí kraje
 - **program B** – nadregionální a celostátní působnost, žádosti hodnotí MPSV
- Základní podmínkou pro požádání o dotaci je **povinná registrace sociální služby** daného poskytovatele dle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

DOTACE ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

- **Rozhodování o dotacích poskytovatelům sociálních služeb**

- **Do roku 2014 v kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí.**

Finanční prostředky státního rozpočtu vyčleněné v kapitole 313 MPSV "protékaly" formou jednotlivých dotací krajskými rozpočty přímo poskytovatelům sociálních služeb.

- **Od 1. 1. 2015 o dotacích programu A rozhodují jednotlivé kraje.**

V zákoně č. 108/2006 Sb. - o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je tato kompetence stanovena v § 101a, který nahradil v celém rozsahu původní § 101 předmětného zákona.

- **Postup upravuje Metodika MPSV pro poskytování dotací ze státního rozpočtu krajům a hl. m. Praze v oblasti podpory sociálních služeb a nařízení vlády č. 98/2015 o provedení § 101a zákona o sociálních službách.**

DOTACE ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

- **Cesta finančních prostředků** ze státního rozpočtu k jednotlivým poskytovatelům sociálních služeb v rámci programu A

1) Přesun prostředků státního rozpočtu od MPSV na kraje formou účelových dotací po linii zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Rozdělení celkové sumy vyčleněné ve státním rozpočtu na financování sociálních služeb mezi jednotlivé kraje je stanoveno **procentními podíly** uvedenými v příloze k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

2) Kraj tyto prostředky dále distribuuje určeným poskytovatelům sociálních služeb v režimu zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, a to podle svého uvážení a rozhodnutí (v intencích zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů).

DOTACE ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU

- Objemy dotací ze státního rozpočtu na sociální služby

Hodnoty jsou v mil. Kč	Objemy dotací ze státního rozpočtu	V tom		Meziroční rozdíly	
		program A	program B	absolutní	procentuální
2007	7 122	6 894	228		
2008	6 680	6 523	157	- 442	93,79
2009	6 953	6 701	252	273	104,09
2010	6 817	6 515	302	- 136	98,04
2011	6 211	5 952	259	- 606	91,11
2012	6 373	6 121	252	162	102,61
2013	6 550	6 397	153	177	102,78
2014	7 696	7 552	144	1 146	117,49
2015	8 570	8 360	210	874	111,36
2016 – návrh SR	8 570	8 360	210	0	100,00
Celkem	71 542	69 375	2 167	1 448	

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

- **Co dál?** Jak vyplývá ze středně a dlouhodobých úvah o vývoji nákladů na sociální služby, **trend jejich narůstání je nevyhnutelný**. Je ovlivňován zejména:
 - **demografickým vývojem ve společnosti** - tzn. prodlužování střední délky života, stárnutí populace a spolu s tímto jevem zvyšující se poptávka po sociálních službách,
 - **cenovými vlivy** - meziroční inflace, ceny energií, surovin, předpokládaný růst ceny práce.
- **Odhady se pohybují v řádu až zdvojnásobení nákladů za každých dalších 10 let.**

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

- **Kdo to zaplatí?** Nutno počítat s „valorizacemi“ všech zdrojů vstupujících do financování sociální péče.
- **Hledání nových modelů** financování sociálních služeb, úvahy např. o zavedení tzv. „sociální pojišťovny“ (**zákonné sociální pojištění**, obdoba systému pojištění zdravotního)
- Vedle zajišťování finančních zdrojů je ale nutné neustále opakovat a aplikovat do denní praxe tři slůvka: **efektivnost, účelnost a hospodárnost**
- Významnou roli nepochybně sehrává **prevence**:
 - **zdravotnická**, předcházení vzniku nemocí, rehabilitace, rekondice, zdravé životní podmínky, životospráva a
 - **sociální**, životní podmínky, bydlení, dostupnost ambulantních služeb, minimalizace architektonických bariér, rodinná sounáležitost, společenský život, nabídka aktivizačních programů, sociální začleňování.

ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

Zahrnují poskytování zdravotní péče a dalších služeb

Zdravotní péčí se rozumí:

a) soubor činností a opatření prováděných u fyzických osob za účelem

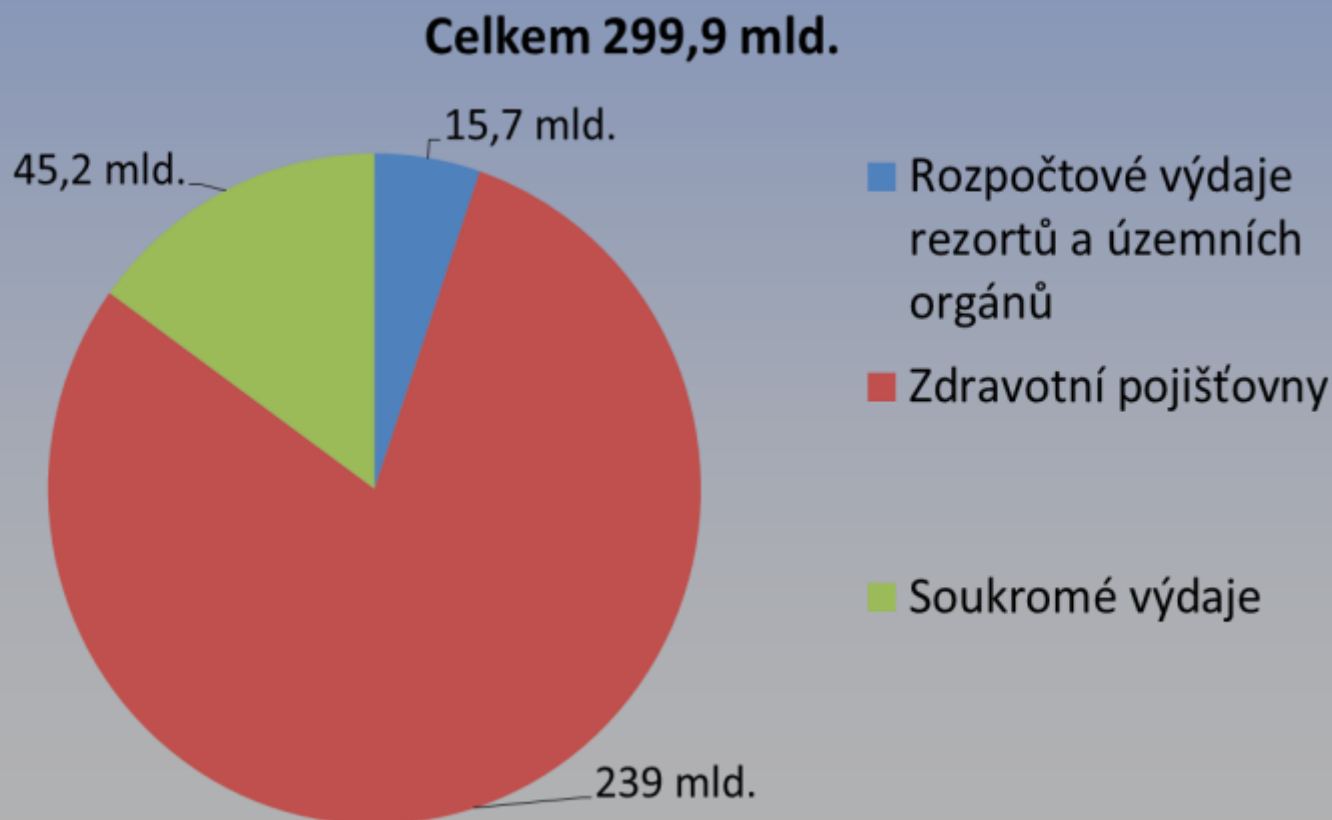
- 1. předcházení, odhalení a odstranění nemoci, vady nebo zdravotního stavu
- 2. udržení, obnovení nebo zlepšení zdravotního a funkčního stavu,
- 3. udržení a prodloužení života a zmírnění utrpení,
- 4. pomoci při reprodukci a porodu,
- 5. posuzování zdravotního stavu,

b) preventivní, diagnostické, léčebné, léčebně rehabilitační, ošetrovatelské nebo jiné zdravotní výkony

Další zdravotní služby: přeprava, nakládání s tělem zemřelého, konzultační služby apod.

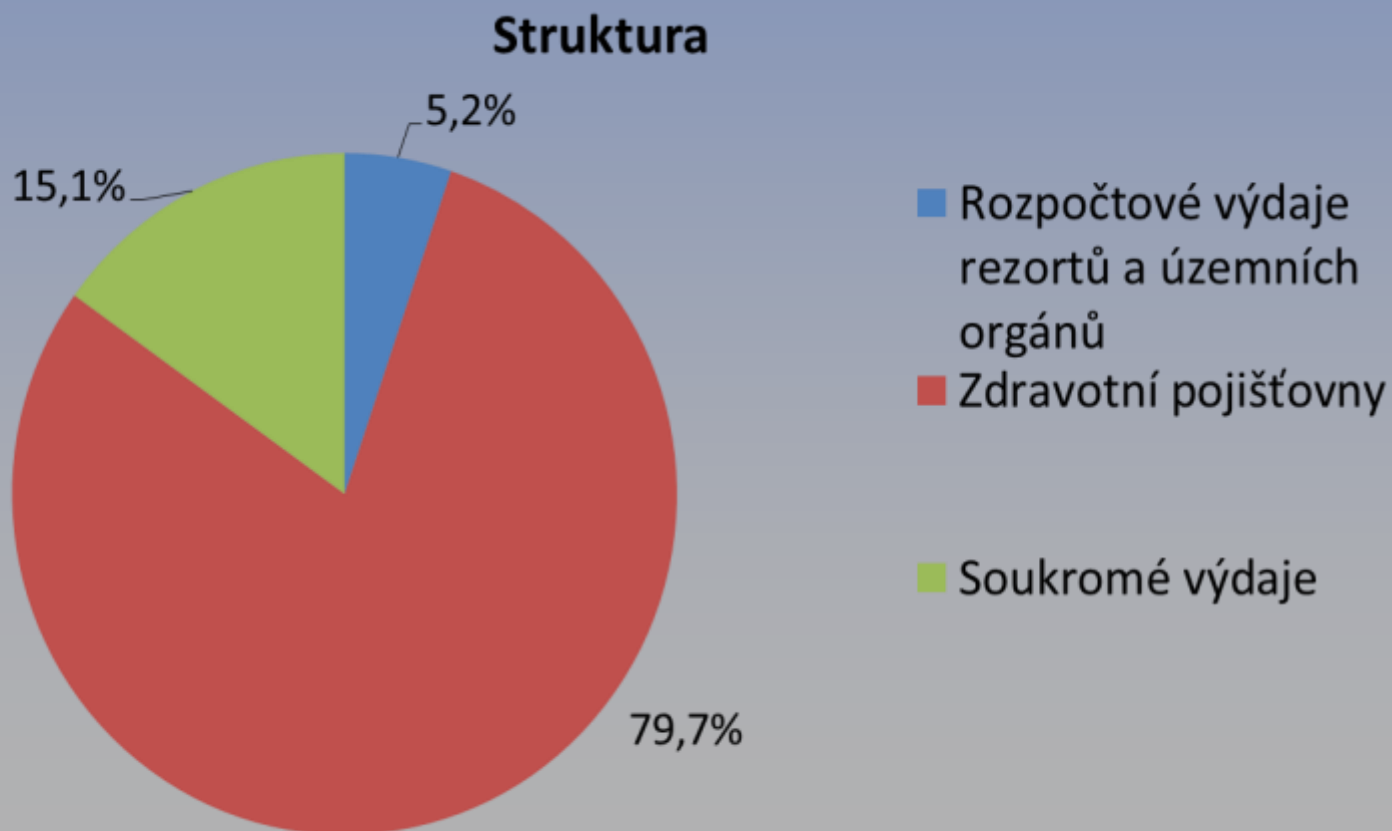

ČR: VÝDAJE NA ZDRAVOTNICTVÍ V ROCE 2014

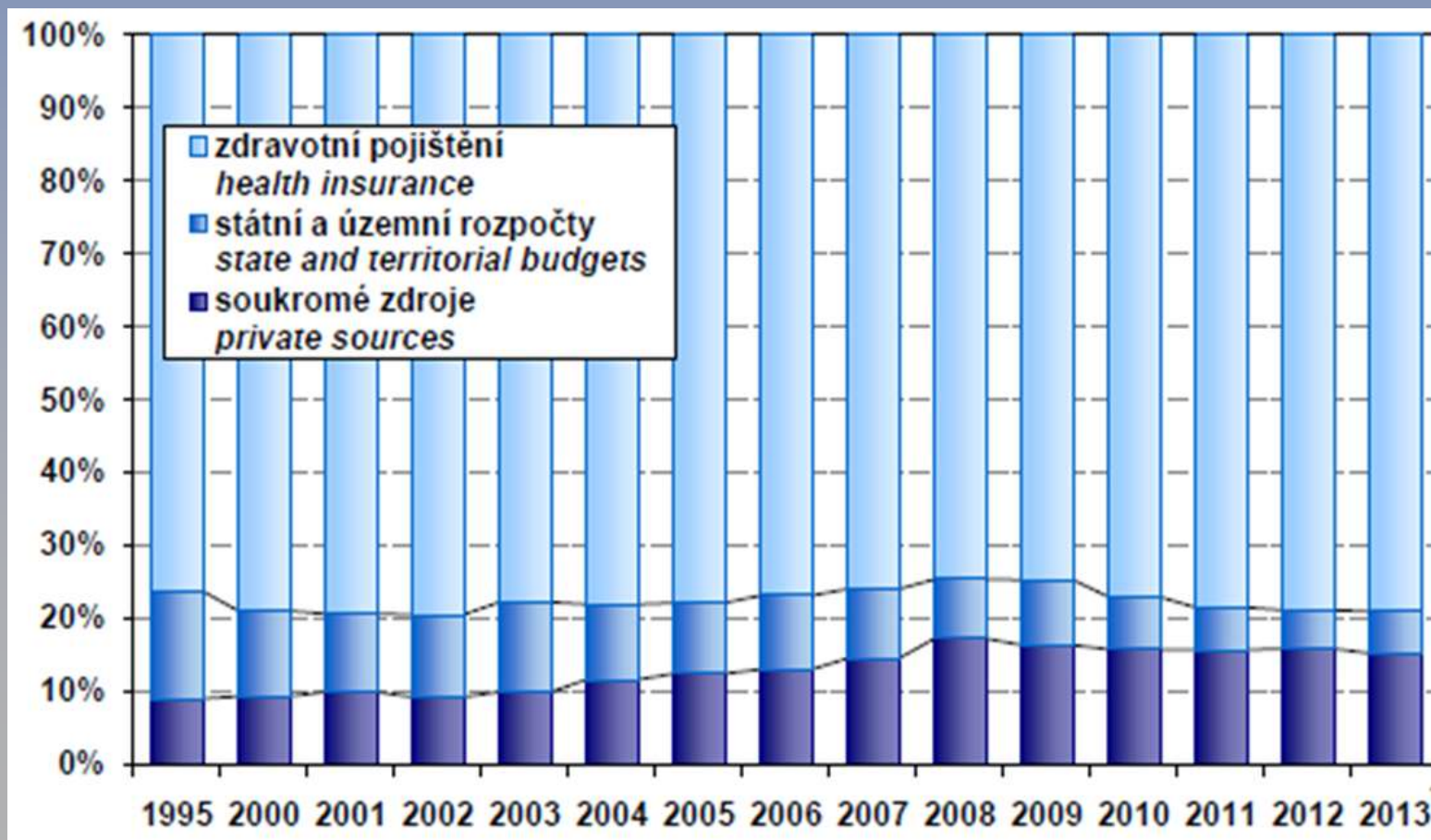

ČR: VÝDAJE NA ZDRAVOTNICTVÍ V ROCE 2014

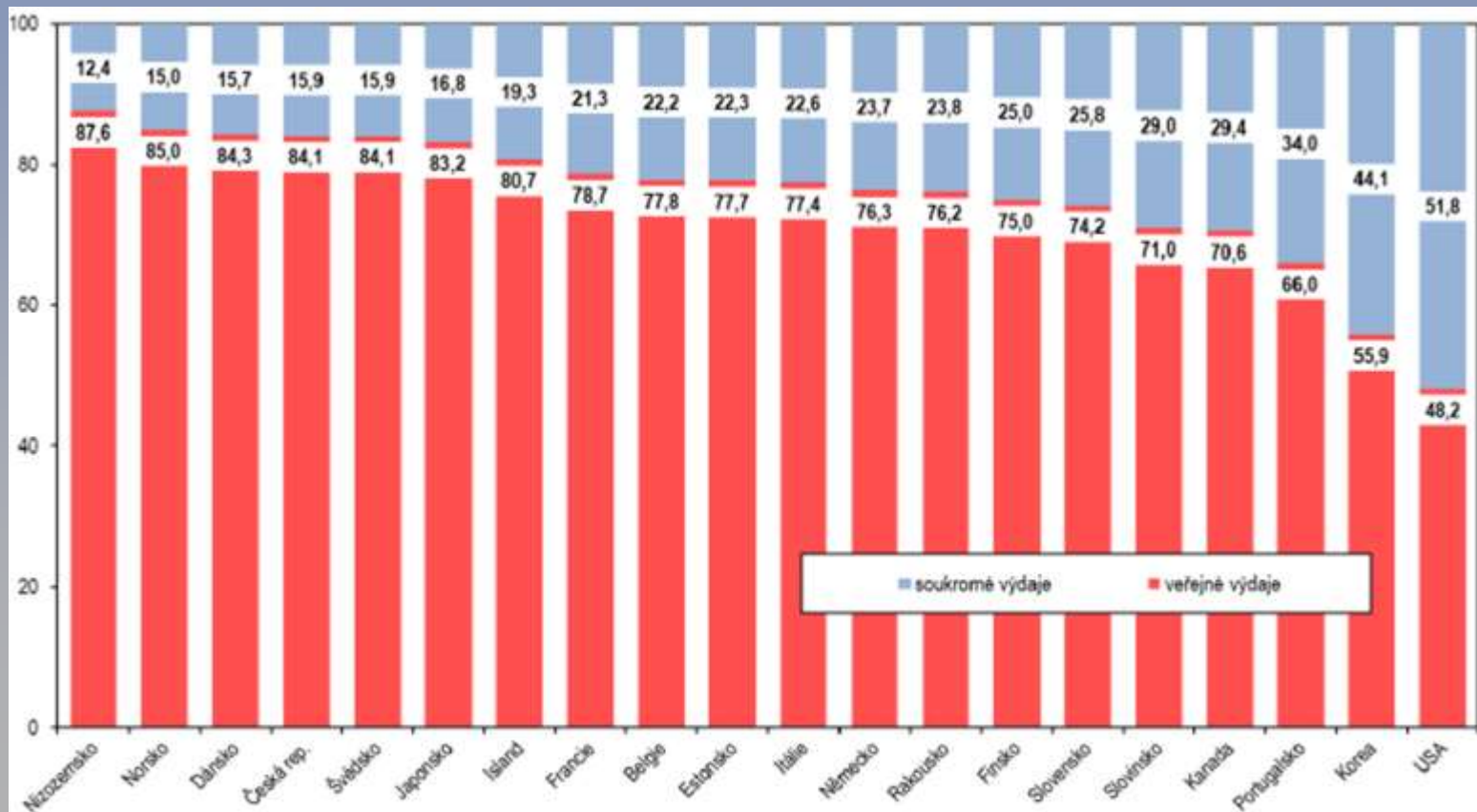

ČR: VÝVOJ VÝDAJŮ NA ZDRAVOTNICTVÍ DLE ZDROJŮ FINANCOVÁNÍ

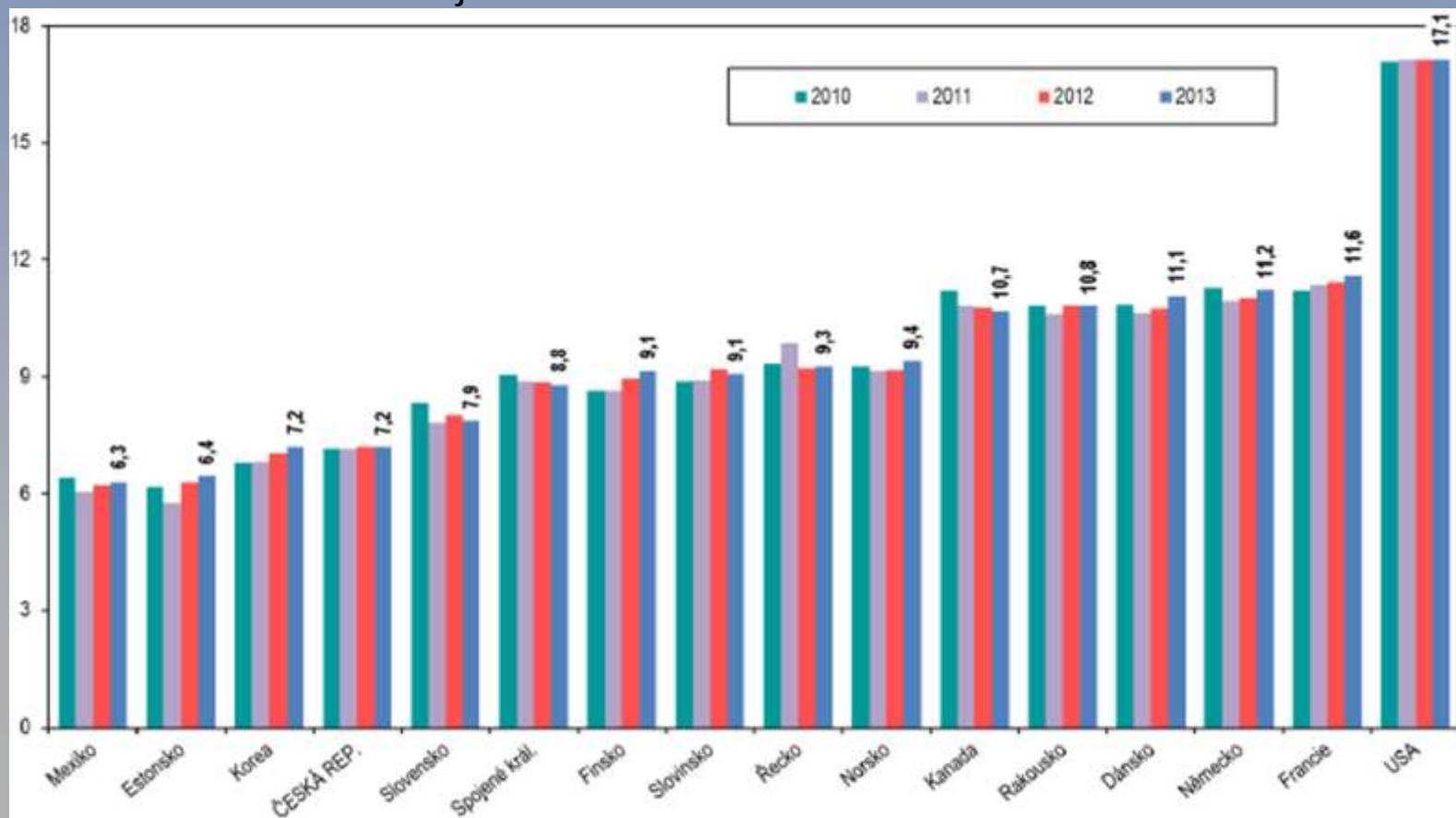
VÝDAJE NA ZDRAVOTNICTVÍ DLE ZDROJŮ FINANCOVÁNÍ ve vybraných zemích OECD v % v roce 2013

VÝVOJ VÝDAJŮ NA ZDRAVOTNICTVÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH OECD

jako % z HDP v letech 2010 – 2013

RIZIKA A VÝCHODISKA

- Rizika
 - Stárnutí populace
 - Vstup nákladných technologií
- Východiska
 - Zavést hodnocení zdravotnických technologií a jasně určit, co už neplatíme (HTA – Health Technology Assessment)
 - Nastavit institucionální pravidla tak, aby rozhodování o úhradě nemohlo být rukojmím různých zájmových skupin
 - Nastavit výkonové hodnocení projektů
 - Jasně ohraničit, co patří do zdravotnictví a co už nikoli
 - Umožnit konkurenci zdravotních pojišťoven
 - Zvážit vícezdrojové financování

Děkuji za pozornost.

Ing. Marie Bílková,
ředitelka odboru Financování kapitol státního rozpočtu I
Ministerstvo financí